

V zemi, kde zítra znamená již včera (výběr)

Julius Fučík

Nepředvídaný úvod

Tato kniha dosáhla velmi rychle „druhého“ vydání. Druhého – po konfiskaci opraveného.

Psal jsem ji, maje stále před očima paragrafy zákoníků, probíral jsem se jejími větami, škrtaje opatrně všechna slova, na nichž by mohla ztroskotati její celistvost. Byl jsem si vědom nebezpečí, jež na ni čeká. Chtěl jsem ji chránit, neboť člověk miluje práci, jež slouží svobodě.

Nechránil jsem ji.

Snad bys, čtenáři, mezi devátou a desátou stránkou této knihy četl ještě tři stránky, v nich poutník, vrátivší se ze Sovětského svazu, vypravuje o tom, co viděl v západní Evropě. Byl bys četl o některých věcech, jež těžce dolehly na tohoto poutníka a jež nemohl neviděti. Bylo to přece součástí té historie pozdního jara a léta roku 1930, již vypravuje tato kniha. Musel jsem říci i tuto část, musel jsem ji říct, neboť už je dvojitý svět, ale v jednom celku, a elektrický proud, který jim prochází, nemůže být přerušen. Musel jsem ji říct – a říkal jsem ji m a r n ě .

Státní zastupitelství shledalo v ní překročení paragrafu 14, čl. 5 zákona na ochranu republiky a zanechalo stopu své bdělosti tam, kde stáli nezaměstnaní a jejich hlad a bída.

Pokusili jsme se – já i vydavatel této knihy – všemi prostředky, jež jsou k dispozici občanu demokratické republiky, zabrániti tomuto projevu tiskové svobody. Byli jsme zbytečně důvěřiví. Rozhodnutí, které padlo, postavilo před nás problém celkem jednoduchý: Buď nevydati tuto knihu, nebo ji dát do rukou tobě, čtenáři, roztrženou úřadem, který chrání ohrožený klid a pořádek.

Čas, v němž tato kniha vychází, je bohatý. Děj proudí rychle a bílá rána, zasazená do těchto stránek, je naplňována stále novými událostmi. I to bílé místo již mluví.

Proto jsme se rozhodli vydati ji tak, jak vychází. Je konfiskována. Je necelá.

Ale já, donucen psáti tento nepředvídaný úvod, vím, že ji budeš čísti celou.

Poznáš, co bylo konfiskováno v Československé republice roku 1931.

Praha 3. června 1931.

Volgostroj

Někde na razjezdu za Buzulukem nás probudily výkřiky prodavače novin pod okny vagonu:

„Pětiletka za tři roky! Za pět let čtyři pětiletky! Čtěte „Volžskou komunu“!“

Za pět kopejek a úprk za ujíždějícím vlakem jsem získal materiál těchto senačních vět: „Volžskou komunu“ z pátého července.

Prodavač novin nepřeháněl. V novinách byla uveřejněna resoluce druhé krajské konference samarského kraje o nové pětiletce na střední Volze. Říká se v ní, že pětiletka střední Volhy bude ukončena v necelých třech letech s převýšením o 20 procent. Že tento úspěch pětiletého plánu zavazuje celý kraj k udržení a ke zvýšení tempa. Že tedy bylo nutno vypracovati nový plán, který má být splněn do konce pětiletí, a tento plán

že musí být samozřejmě vyšší plánu prvního. V číslicích investic byla první pětiletka vyjádřená jednou miliardou a dvěma sty milionů rublů. Vklady druhé pětiletky, která s první tvoří *jedno* pětiletí, budou – pět miliard rublů.

Prodavač novin nepřeháněl. Resoluce druhé krajské konference střední Volhy hlásí provedení čtyř pětiletok za pět let. Nemohl jsem se odtrhnout od těch suchých cifer a příkazů resoluce, které byly fantastické jako sny chlapce s probouzející se touhou tvořit.

A tam jsem po prvé četl jméno *Volgostroje*.

Po třech dnech jsem pochopil, že to je jméno, které bude svět vyslovovat s úctou a údivem jako kdysi Turksib nebo Dněprostroj.

Kolesa parníku zrychlovala kalný proud Volhy. Blížili jsme se k Syzrani. Vytáhlý rudoarmějce vymotal své nohy zpod lehátka a prodloužil se až k zábradlí paluby.

„Tady,“ povídá, „ušetříme sto kilometrů. Jakkak, že na to nepřišli už před dvaceti lety.“

Byla to výzva a já ji přijal.

„A vy, soudruhu, jakpak jste přišel k své šetrnosti? Sto kilometrů! Chcete snad přeskočit ze Stavropolu do Syzraně?“

„Ano, mám v úctě vaši chápavost! Přeskočíme ze Stavropolu do Syzraně?“

„A prozradil byste mi laskavě svou ideu?“

„Volgostroj,“ odpověděl lakonicky.

Opravdu, zapomněl jsem na Volgostroj. A přece je to myšlenka tak prostá. Tak prostá!

Před Stavropolem naráží Volha na své cestě k jihu na pevnou, vysokou hráz Žugulevských hor. Naráží, zahajuje boj a podléhá. Musí se obrátit k východu, ale nevzdává se svého úmyslu. Nad Samarou se otvírá svoboda. Hory končí, jih je volný. Ale mocná Volha se příliš odchýlila od svého směru a cítí to jako urážku. Vrací se pod Samarou svéhlavě zpět na západ, omývající jižní svah Žugulevských hor, a teprve tam, kde za jejich stěnami tuší svou původní cestu, stáčí se k jihu, aby v ní pokračovala.

Sto padesát kilometrů má tato samarská serpentina. A kdyby bylo možno plout přímo od Stavropolu na jih, bylo by to jen pětadvacet kilometrů. Ne sto, ale sto pětadvacet kilometrů cesty ušetříme, soudruhu rudoarmějče!

A tady bude Volgostroj.

Proti Stavropolu s pravého břehu vlévá se do Volhy řeka Usa. Kdybys šel proti jejímu proudu, došel bys až ke vsi Perevoloku, na rozvodí Usy a jižní části samarské serpentina Volhy. Jen dva kilometry tě tu dělí od velikého toku.

A tady bude Volgostroj.

„Je to docela jednoduché,“ říká rudoarmějce.

Docela.

Mezi Stavropolem a Žugulevskými vraty postaví přehradu. Hladina Volhy stoupne o dvacet metrů a zaplaví údolí řeky Usy až k Perevoloku. Od Perevoloku do jižního úseku samarského ohybu Volhy bude prokopán kanál. Dva kilometry dlouhý, čtyři sta nebo pět set metrů široký, dvacet nebo pětadvacet metrů hluboký. A miliony tun lodního nákladu, který ročně propluje Volhou kolem Samary, ušetří sto pětadvacet kilometrů.

„Tak,“ říká rudoarmějce, „ale díváte se na Volhu po staru. To není jen cesta lodí, to je síla, soudruhu. To bude něco víc než Dněprostroj, to bude něco víc než Niagara!“

U stavropolské přehrady postaví elektrárnu. U ústí kanálu do Volhy druhou. Přirozený spád zkrácené Volhy, zvýšený přehradou, dá vodní energii. Rozezvučí sedmnáct turbin. Roztočí stroje. Po kraji střední Volhy se napnou dráty elektrického vedení. Kraj střední Volhy se změní. Volgostroj mu dá *šest až devět miliard kilowatthodin*. Kilowatthodinu za půl kopejky.

Kolem elektráren vyrostou nová města. Tři chemické kombináty dají práci devadesáti tisícům nových dělníků a nové závody kovodělné, zpracovávající měď, aluminium a nikl, zaměstnají sto dvacet tisíc dělníků. Zemědělsko-průmyslový kraj střední Volhy se stane krajem velikého průmyslu.

A zemědělství? Už nebude hrozit sucho samarským kolchozům a sovchozům. Síť zavodňovacích kanálů se roztáhne po polích, elektrická energie zvedne mraky deště nad rozpukanou půdu, nebude sucha, nebude neúrody. Volgostroj změní tvář kraje, Volgostroj změní podnebí kraje...

Rudoarmějec vykládá o tom tak prostě jako o ranním cvičení. Podobá se profesoru Čapliginovi, budoucímu správci Volgostroje, který je stejně prostý, když svůj odborný výklad končí vzpomínkou na německého specialistu:

Pozvali si jej, aby ověřil projekt Volgostroje. Byl pečlivý, udivený, nadšený a zděšený. Pak podal dobrozdání: „Je to větší než Niagara, je to námáhavější než Nil. Je to veliký sen. Ale snad jej provedete za dvacet let.“

Profesor Čapligin se směje:

„Sen! Pro německého profesora je to za dvacet let. Pro nás do roku 1938.“

Dněprostroj

Sen,“ řekl německý profesor na Volze?

V jaké úctě mají sny ctní akademikové! Právě tak mluvil v roce čtyřiaadvacátém jeho americký kolega nad peřejemi Dněpru.

„Sen“ - řekl.

V únoru roku 1927 byl sovětskou vládou schválen projekt Dněprostroje.

V květnu 1927 byly zahájeny práce na Dněpru.

Byly rozpočteny na sedm let.

Pracovalo 47.000 dělníků.

Postavili přehradu, kilometr dlouhou (dosáhli přitom rekordu v betonování), která zvedla hladinu Dněpru o 38 metrů, zaplavila všechny peřeje a pomocí komor učinila Dněpr splavným v délce 2000 kilometrů.

Postavili elektrárnu s devíti turbinami. Každá turbina: 90.000 koňských sil. Celková síla: 810.000 HP. Roční výroba: *3 miliardy kilowatthodin*. Kilowatthodina za dvě a půl kopejky.

Na stepi, která kdysi ležela kolen rodiště Dněprostroje, vyrostlo město pro 300.000 obyvatel.

Dněprostroj dává život *sedmi* novým, obrovským, průmyslovým kombinátům. Aluminium, cement, šamot, železo, ocel, ferromangan, chemický kombinát.

Dněprostroj se stává centrem zavodňování krajů Ukrajiny, trpících suchem. Jeho energii je zavodňováno *půl druhého milionu* hektarů půdy. Tam vzniká největší zemědělský kombinát světa.

Dněprostroj mění tvář kraje.

Dněprostroj mění podnebí kraje.

Dněprostroj mění tvář lidí.

Zahájil výrobu 1. máje 1932.